

Sine 39/2015-OKK

V Praze 9. června 2015

Výtisk č.:

St a n o v i s k o

Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k návrhu nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamování podezření ze spáchání protiprávního jednání

I.

K celkovému zaměření návrhu

Návrh nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávních jednání byl připraven Ministerstvem vnitra na základě zmocnění uvedeného v ustanovení § 205 písm. d) zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě:

„Vláda stanoví nařízením pravidla pro ochranu státních zaměstnanců, kteří učinili oznámení o podezření ze spáchání protiprávního jednání představeným nebo jiným státním zaměstnancem, jiným zaměstnancem nebo osobou ve služebním poměru podle jiného právního předpisu, a stanoví vhodná opatření k ochraně těchto oznamovatelů; zejména vymezí podmínky pro poskytnutí práva oznamovatele na utajení totožnosti, pro organizační zajištění oznamování protiprávního jednání státním zaměstnancem i anonymním způsobem, pro informování o průběhu a výsledcích šetření oznámení oznamovatele a lhůt k prošetření.“

Navrhovaná právní úprava stanoví základní pravidla postupu při prošetřování oznámení, včetně stanovení lhůt pro prošetření. Zavádí se institut prošetřovatele (státní zaměstnanec nebo organizační útvar služebního úřadu), který je oprávněn k přijetí a prošetření podaného oznámení, ať signovaného či anonymního. Oznamovatel nesmí být v souvislosti s podaným oznámením vystaven žádným personálním či jiným postihům nebo jakémukoliv znevýhodnění či nátlaku. Návrh nařízení neobsahuje uvedení konkrétního způsobu ochrany oznamovatele. Po provedeném prošetření vyrozumí prošetřovatel toho, kdo jej určil prošetřovatelem v případě, kdy se potvrdí informace uvedené v oznámení, případně mu navrhne další postup a přijetí vhodných opatření. Neanonymní oznamovatel je o výsledku prošetřování písemně vyrozuměn vždy. Služební úřad eviduje oznámení a s nimi související dokumenty v samostatné evidenci odděleně od ostatních spisů se skartační lhůtou alespoň v délce 10 let. K evidenci má mít pouze ten, kdo stojí v čele služebního úřadu, služební orgán a prošetřovatel.

Účinnost nařízení vlády se navrhuje dnem 1. července 2015.

II.

Vztah k vládní protikorupční politice

Návrh nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávních jednání byl předložen v souladu s Plánem legislativních prací vlády na rok 2015. Předložený návrh navazuje na Koaliční smlouvu, v níž se vládní strany zavázaly přijmout legislativní řešení ochrany oznamovatelů a současně k přijetí funkčního a kvalitního zákona o státní službě.

Promítnutím tohoto závazku z Koaliční smlouvy, jako jednoho ze stěžejních předpokladů kvalitativního postupu v oblasti potírání a minimalizace korupce, je jeho ukotvení ve Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2015 až 2017 a Akčním plánu boje s korupcí na rok 2015, který je základním nástrojem vládního boje s korupcí pro následující období, a to v prioritě Rozvoj občanské společnosti: „*V rámci implementace zákona o státní službě bude následně stanoven mechanismus pro oznamování korupce ve správních či služebních úřadech.*“

III.

Způsob projednání návrhu

Materiál byl projednán v meziresortním připomínkovém řízení, které probíhalo od 16. dubna 2015 do 30. dubna 2015. Celkem 12 připomínkových míst uplatnilo 55 zásadních připomínek. Aktuálně probíhá vypořádání připomínek předkladatelem. Z důvodu závazku ČR vůči Evropské komisi k přijetí zákona o státní službě a implementace prováděcích předpisů k 1. červenci 2015 je projednání návrhu nařízení vlády Radou vlády pro koordinaci boje s korupcí zařazeno na program jejího jednání ještě před předložením návrhu vládě. Návrh nařízení vlády byl od února 2015 obecně (tj. bez paragrafovaného znění) diskutován pracovní komisí předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k whistleblowingu (ochraně oznamovatelů korupce).

Dne 30. dubna 2015 se paragrafovaným zněním návrhu nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávních jednání zabývala pracovní komise předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k transparentnosti státní správy, která jej jednomyslně doporučila vrátit předkladateli k přepracování (konkrétně v bodě IV.).

IV.

Návrh změn

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí uplatňuje k návrhu nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávních jednání následující stanovisko:

1. Návrh nařízení vlády je vázán základními kritérii stanovenými § 205 písm. zákona č. 234/2014, o státní službě:
 - a) stanovit pravidla pro ochranu státních zaměstnanců, kteří učinili oznámení o podezření ze spáchání protiprávního jednání představeným nebo jiným státním zaměstnancem, jiným zaměstnancem nebo osobou ve služebním poměru podle jiného právního předpisu,
 - b) stanovit vhodná opatření k ochraně oznamovatelů,
 - c) vymezit podmínky pro poskytnutí práva oznamovatele na utajení totožnosti,
 - d) vymezit podmínky pro organizační zajištění oznamování protiprávního jednání státním zaměstnancem i anonymním způsobem,
 - e) vymezit podmínky pro informování o průběhu a výsledcích šetření oznámení oznamovatele a lhůt k prošetření.

Většinu ze stanovených kritérií lze považovat alespoň částečně za splněné vyjma „stanovení vhodných opatření k ochraně oznamovatelů“. Z návrhu nařízení vlády není zřejmé, jakým způsobem bude oznamovatel podezření protiprávního jednání státním zaměstnancem chráněn před personálním, kárným či jiným postihem nebo jakémukoliv znevýhodnění či nátlaku v souvislosti s podaným oznámením. Jedná se o klíčovou informaci, která by měla být v nařízení vlády explicitně zakotvena.

2. Pracovní komise předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k transparentnosti státní správy na svém jednání dne 30. dubna 2015 doporučila vrátit návrh předkladateli k přepracování, a to z následujících důvodů:
 - a) návrh neřeší skutečnou a prosaditelnou ochranu oznamovatelů, ale soustřeďuje se výhradně na procesní stránku whistleblowingu,
 - b) návrh neřeší ochranu informací, mlčenlivost a nakládání s informacemi uloženými ve spisech o oznámení,
 - c) návrh neřeší situaci, kdy prošetřovatel prošetřuje svého nadřízeného či vedoucího služebního úřadu a jeho ochranu proti možnému negativnímu služebnímu hodnocení ze strany jeho přímého nadřízeného v souvislosti s výkonem funkce prošetřovatele,
 - d) návrh nedefinuje kvalifikaci a prerekvizity prošetřovatele,
 - e) návrh neřeší povahu oznámení, resp. kompatibilitu s povinností oznámení protiprávního jednání orgánům činným v trestním řízení.

V.

Závěr

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí doporučuje vládě při projednávání nařízení přihlídnout k připomínkám uvedeným ve stanovisku.

Jiří Dienstbier v. r.

ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
a předseda Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí